

Kunst en architectuur

Ter gelegenheid van het INBO-symposium 2005 te Heerenveen

spreker : Rob Hendriks

datum : 07 december 2005

Gezien de aanleiding voor deze bijeenkomst ligt het voor de hand op de vraag hoe architectuur en kunst zich tot elkaar kunnen verhouden in te gaan aan de hand van gebouwen waarin kunst wordt getoond, musea. Ik heb twee redenen om dat niet te doen, maar in te gaan op een project waarin kunst, landschap en architectuur op een andere manier verknoopt zijn: de eokathedraal van Louis le Roy in Mildam. De ene reden is de bijna onmiddellijke nabijheid van dit project (het Belvedere-museum in zijn context van Skoaterwald en het landgoed Oranjewoud), de andere de enorme afstand in benaderingswijze tussen beiden. Ik denk dat beide projecten uitersten zijn van het spectrum van opvattingen dat bestaat over de ruimtelijke inrichting op alle schaalniveaus en de relatie tussen deze schaalniveaus.

Dit verschil laat zich goed illustreren aan de hand van de verschillen tussen de schilderijen van Rothko aan de ene kant en Mondriaan aan de andere. Van een Mondriaan had ik geen beeld paraat, maar dat is ook niet echt nodig. U kunt zich voorstellen hoe de verschillende kleurvlakken elkaar daar ontmoeten, met een harde scheidslijn. Bij Rothko overlappen de kleuren elkaar enigszins en vertelt de ruimte waarin zij elkaar ontmoeten een eigen verhaal. Mondriaan is in mijn verhaal 'Oranjewoud', Rothko staat voor 'Mildam'. Ik probeer in mijn korte verhaal niet te kiezen voor de ene of de andere opvatting, maar juist de symbiose tussen beiden te bepleiten.

monocultuur

'Oranjewoud' staat daarbij voor een opvatting gestoeld op controle over het beeld, een vooraf helder gedefinieerd plan door kundige professionals met een eindbeeld, integratie van alle onderdelen en het duidelijk afbakenen van de werkvelden van de verschillende disciplines. Toeval en dient te worden voorkomen, tegenstrijdigheden te worden opgelost. De omgeving die dit oplevert is overzichtelijk, ordelijk, iedereen kent zijn plaats en het persoonlijk initiatief is al snel een verstoring van dit ordelijke beeld.

complex systeem

'Mildam' staat voor een opvatting waarin over het beeld weinig concreets te zeggen valt, zonder vooraf getekend plan, waarin alle werkvelden door elkaar heen lopen en professionals en leken samen opwerken. Toeval is van harte welkom en tegenstrijdigheden blijven aanwezig en vormen wellicht de attractie van het project. De omgeving die dit oplevert is complex, wanordelijk zullen velen zeggen, diffuus en onvoorspelbaar. Het ingrijpen van de mens is gewenst, want maakt onderdeel uit van het natuurlijke ontwikkelingsproces en leidt tot onverwachte confrontaties (Japanse danseres).

Dat 'Oranjewoud' zich prima laat tekenen en vastleggen in beeldkwaliteit- en bestemmingsplannen zal duidelijk zijn. Hoezeer 'Mildam' hiermee contrasteert wordt duidelijk aan de hand van de pogingen die de gemeente en de Stichting TIJD al enige tijd ondernemen om dat wat Le Roy in Mildam doet in te bestemmen. In een bestemmingsplan wordt zo ongeveer alles dichtgetimmerd wat in een eokathedraal juist open dient te blijven. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het meest concrete deel uit deze beschrijving gaat over het kleine atelier dat Le Roy dertig jaar terug bouwde.

U ziet enkele beelden van de ontwikkelingen van de afgelopen jaren voorbijkomen. Er wordt gestapeld, de activiteiten verplaatsen zich en de natuur neemt de boel weer over. Op deze fundamenten wordt vast de komende jaren weer verder gebouwd, met de tijd op oneindig...

Ik vind het leuk dit project vandaag hier te kunnen tonen om te proberen tenminste 1 misvatting uit de wereld te helpen. Doorgaans bestaat er bij diegenen die de 'Oranjewoud'-opvatting over de inrichting van de wereld delen een enorme huivering voor de 'Mildam'-zienswijze. De wereld zou volledig ongecontroleerd uit de hand lopen als we Le Roy zijn gang laten gaan.

Le Roy is echter niet uit op overname, maar op symbiose. Ervan uitgaand dat elke monocultuur alleen onder zeer strenge randvoorwaarden kan gedijen en anders afsterft, en dat een systeem sterker wordt naarmate de complexiteit ervan toeneemt, stelt hij (en dat deed hij al in zijn in 1973 verschenen boek *Natuur inschakelen - natuur uitschakelen*), een soort groene, ecokathedrale dooradering van monoculturele stedelijke ontwikkelingen voor. Een netwerk van eindeloze, spontane ontwikkeling in de tijd waarbinnen Oranjewoud-eilanden.

In het feit dat beide opvattingen hier buren zijn, en zo extreem geslaagd in hun uitwerking, ligt wat mij betreft een enorme uitdaging voor de ontwikkeling van het gehele gebied voor de komende jaren.